

Gelukkig hebben we de foto's

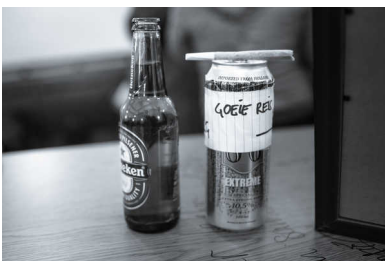
↳ **Afscheidsfotograaf Boy Hazes:**
'Mensen hebben nog te vaak het beeld van een paparazzo die huilende mensen komt fotograferen. Dat is nu juist wat ik níet doe.'

Friso Keuris

Boy Hazes: 'Afscheidsfotografie past bij de persoonlijke wensen die mensen kunnen hebben.'

Boy Hazes

Boy Hazes

Boy Hazes

Boy Hazes

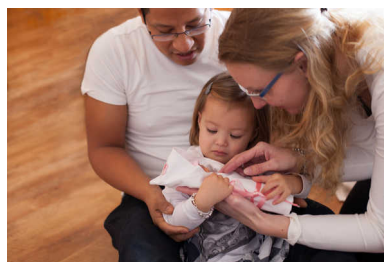

Boy Hazes

Beelden van de uitvaart kunnen goed helpen bij de verwerking van het afscheid.

Gonnie Helfrich

Boukje Canaan

Waarom wel een fotograaf inhuren voor een bruiloft, maar niet voor een uitvaart, die ook vaak in een roes wordt beleefd? De opkomende rouwfotografie kan helpen bij de rouwverwerking. 'Mensen zijn zo in beslag genomen door hun verdriet dat ze veel momenten missen.'

MARLOES DE MOOR

Twee uur voor een uitvaart is Boy Hazes (55) - gekleed in zwarte broek en zwart overhemd - al aanwezig bij het rouwcentrum. Vaak kent hij de plek, maar het kan nooit kwaad die nog eens goed te bekijken, te bezien waar hij kan gaan staan, hoe de lichtinval is, vanuit welke hoek hij de begrafenisauto en de familie die eruit stapt het beste kan vastleggen.

Boy Hazes, verre familie van, is afscheidsfotograaf. Uitvaart- of rouwfotograaf wordt het ook wel genoemd, maar Hazes spreekt liever over 'afcheid'. Dat klinkt wat prettiger, minder sinister. In 2007 kwam hij er via een nabij sterfgeval mee in aanraking. Hij werkte als scènefotograaf in het theater en maakte geregeld foto's van huwelijken en geboortes. Van de dood had hij zich tot dan toe verre gehouden. "Dat veranderde toen de zwager van mijn vrouw onverwacht overleed. Mijn schoonzus wilde ter nagedachtenis graag een portret van haar opgebaarde man laten maken. Even twijfelde ik. Zou ik dat wel kunnen?"

"Het ging me goed af. Ik fotografeerde de man op een zachte, ingetogen manier. Uiteindelijk maakte ik zelfs een reportage van de hele ceremonie. De familie was er erg blij mee. Ik merkte dat dit specialisme mij lag en wilde mij er meer in verdiepen."

Hazes werd sindsdien vaker gevraagd om foto's te maken van een afscheid of opgebaarde dierbare. Op den duur ook door onbekenden. Gemiddeld fotografeert hij nu zo'n tien uitvaarten per jaar. Zelden gaat Hazes de boer op om werk te vinden. "Er zijn fotografen die alvast foto's maken in verzorgings- en verpleeghuizen, in de hoop daarna misschien een opdracht te krijgen bij de uitvaart. Ik vind het fijner als mensen zelf het initiatief nemen. Verder bezoek ik netwerkbijeenkomsten, waar ook uitvaartondernemers komen. Het is

belangrijk om een goed contact met hen op te bouwen."

Goudzoekers

Als het om kennissen of bekenden gaat, geeft Hazes wel subtiel aan dat hij eventueel de foto's zou kunnen maken. "Ik vermeld er altijd bij dat het ook bij een collega mag, maar: 'weet dat het kan'. En: 'Ik wil het graag doen, maar ik doe het niet voor niks. Dat mag niet van de markt.' Ik ben lief, maar moet ook zakelijk blijven."

Hij werkt daarnaast nauw samen met drie uitvaartverzorgers die vertrouwen in hem hebben en de optie afscheidsfotografie voorleggen aan de nabestaanden. "Afscheidsfotografie past goed bij de persoonlijke wensen die mensen kunnen hebben," legt Hazes uit.

In Nederland zijn tussen de dertig en veertig afscheidsfotografen actief. De exacte aantallen zijn lastig vast te stellen, omdat niet alle fotografen kenbaar maken dat zij dat naast hun reguliere opdrachten doen. De laatste jaren ontstond steeds meer wildgroei aan afscheidsfotografen. Goudzoekers stortten zich op dit nieuwe gat in de markt. Trouwfotografen, die in de wintermaanden vaak minder werk hebben, zagen er wel iets in.

Van een trouwalbum verkoop je er slechts één, van een uitvaartalbum soms wel zes aan alle nabestaanden. Boy Hazes vraagt voor een basispakket inclusief fotoboek 475 euro, maar er zijn ook fotografen die prijzen oplopend tot 850 euro vragen.

Makkelijk verdiend, is de gedachte van sommige fotografen die dit 'erbij' willen doen. Zo makkelijk is het volgens Hazes beslist niet. Al is kennis over goede belichting in donkere ruimtes natuurlijk onontbeerlijk, alleen fotograferen is niet genoeg. "Je doet dit niet 'erbij'. Bij dit specialisme gaat het erom hoe je het doet. Je moet meevoelen, meedenken, rekening houden met de nabestaanden,

goed kunnen communiceren," legt Hazes uit.

Zo zijn er de verhalen over fotografen die in de weg liepen, hinderlijk flitsten, botte dingen zeiden, zich verkeerd kleedden of niet de juiste dingen vastlegden. "Dan worden uitvaartverzorgers huiverig om afscheidsfotografie voor te leggen aan nabestaanden. Als het verkeerd uitpakt, worden zij erop aangekeken."

Ontroerend contrast

Niet iedereen weet meteen of hij dat wel wil: een fotograaf bij de uitvaart. "Als mensen meer tijd nodig hebben om te beslissen, geef ik ze die ruimte," zegt Hazes. "Ik weet dat ze in zo'n emotionele situatie 's nachts vaak wakker liggen en door het huis spoken. Daarom mogen ze het van mij ook 's morgens vroeg pas laten weten. Zolang ik maar tijd heb voor de voorbereidingen en de reis ernaartoe."

Hazes noemt zichzelf niet voor niets een 'mensfotograaf'. "Ik moet het van mijn inlevingsvermogen en sociale vaardigheden hebben. Tijdens de uitvaart ben ik niet onzichtbaar, maar ik stel me wel zo op. Niet nadrukkelijk aanwezig zijn en toch dichtbij weten te komen. Ik ga mee in de cadans van het gezelschap, alsof ik een van hen ben. Het gaat niet alleen om het fotograferen, maar ook om het eventueel verplaatsen van de stoelen of het bieden van een helpende hand."

In de loop der jaren fotografeerde hij verschillende uitvaarten, vaker van mensen die vrij jong stierven dan van ouderen. "Mensen willen in veel gevallen een herinnering in beeld hebben, waar ze later nog eens naar kunnen kijken. Bij de uitvaart zijn ze zo in beslag genomen door hun verdriet dat ze veel momenten missen. Als ze dan later de foto's bekijken, zien ze wie er waren, wie elkaar troostten. De details, een bepaald gebaar, een glimlach, een omhelzing zijn vaak juist zo belangrijk. Het is het

complete verhaal. Om die reden fotografeer ik ook altijd alle bloemen met linten, kaartjes met tekst en tekeningen."

Ook werd hij eens gevraagd om een meisje van zes te volgen gedurende de uitvaart van haar opa. "Zij was dol op hem en miste hem erg. Haar ouders vonden het mooi om het afscheid vanuit haar perspectief te laten zien."

Aangrijpend waren de foto's die hij maakte tijdens de uitvaart van een gestorven baby'tje. "Ik fotografeerde een vader, een grote, gespierde man, die een wit kistje met daarin zijn kind naar buiten droeg. Precies het beeld dat ik zocht. Dat ontroerende contrast van die grote man met dat kistje."

'Had ik het maar geweten'

Na zo'n dag fotograferen is hij vaak gesloopt. "Dan ga ik op de parkeerplaats in de auto zitten, zet Mahler of Wagner aan en kom eerst tot rust. Het is niet alleen fysiek zwaar om te doen, ik word ook moe van het voortdurend scherp zijn en kijken. Natuurlijk doet het verdriet om me heen ook iets met me. Dat laat ik op zo'n moment even bezinken."

Na afloop stuurt of brengt Hazes de nabestaanden binnen tien dagen alle digitale foto's en een klein fotoboek. Als daar ook privacygevoelige beelden van bijvoorbeeld de opgebaarde overledene bij zitten, schermt hij die af met een speciaal schutblad, zodat niet iedereen in dat deel kan kijken. "Het geeft voldoening als mensen me bedanken en zeggen dat het zo waardevol voor ze is." Hij zou graag zien dat afscheidsfotografie bekender wordt 'Had ik het maar geweten,' verzuchten mensen vaak tegen hem. Toen hij in 2007 begon, was het een taboe en dat is het nog steeds een beetje.

"Mensen hebben nog te vaak het beeld van een enge paparazfotograaf die huilende mensen komt fotograferen. Dat is

nu juist wat ik níet doe. Ik fotografeer gezichtsuitdrukkingen en houdingen die voor zich spreken. Bij mij zul je nooit snottebellen en rode, betraande gezichten zien. Ook hebben mensen soms het idee dat de buurman of neef dit net zo goed en bovendien gratis kan doen. Helaas is dat niet zo. Iedereen kan een foto maken, maar niet iedereen kan fotograferen."

Om de wildgroei enigszins binnen de perken te houden, bedacht de Brabantse afscheidsfotograaf Boukje Canaan in 2015 de vakopleiding Bekwaam afscheidsfotograaf. "Ik vond dat dit een aparte tak binnen de fotografie moest worden," verklaart ze. Fotografen die deze opleiding hebben gevolgd, krijgen een diploma.

Gedurende tien maanden krijgen de cursisten één dag per maand les van Canaan zelf en van gastdocenten, zoals een communicatie-expert, rouw- en verliesdeskundigen. Ook bouwen zij aan een portfolio en leren ze netwerken in de uitvaartbranche. Vervolgens kunnen zij een keurmerk aanvragen. "Aan de hand van een assessment wordt getoetst of zij op meerdere vlakken bekwaam genoeg zijn. Pas daarna ontvangen zij dit keurmerk."

De opleiding vloeide ook voort uit een andere missie die Boukje Canaan heeft: een emotioneel gezondere wereld creëren. "Het mag wereldwijd normaal worden om een afscheid te fotograferen. Ik wil daarom graag dat meer mensen dit werk gaan doen, maar dan wél op een goede, integere manier."

In 2015 meldden veertien mensen zich aan voor de opleiding. De helft daarvan studeerde af. Het jaar erop haalden zes afscheidsfotografen hun diploma, dit jaar waren dat er acht. "Tijdens de opleiding vallen er regelmatig mensen af. Zij komen erachter dat het vak toch te veeleisend is. Of ze kiezen liever voor een ander moment binnen het afscheid, zoals de terminale zorg fotograferen."

Amsterdam loopt achter

Canaan fotografeert ook meer dan uitsluitend uitvaarten. "Denk aan een asverstrooiing of een herdenking. Ook dat zijn puzzelstukjes in het geheel." Al loopt het landelijk nog geen storm met aanvragen voor afscheidsfotografie, bij Boukje Canaan rolt het balletje al flink. "Soms heb ik drie opdrachten per week. Vorig jaar heb ik met andere afscheidsfotografen het platform afscheidsmomenten.nl opgericht. Daarbij zijn dertien afscheidsfotografen uit heel Nederland aangesloten, in bezit van het keurmerk. Als ik geen tijd heb, schuif ik werk door naar een collega."

Afscheidsfotograaf Gonnie Helfrich zette twee jaar geleden met andere fotografen een vergelijkbaar initiatief op: het Nederlands Collectief van Afscheidsfotografen (NCVA). "Hiermee willen we het taboe op afscheidsfotografie doorbreken. We geven informatie aan consumenten over de mogelijkheden en maken uitvaartondernemers bewust van het belang van afscheidsfotografie," aldus Helfrich.

Net als Boy Hazes hoort ze nog vaak dat zinnetje: 'Had ik het maar geweten.' "Ik zou willen dat rouwfotografie net zo normaal wordt als trouwfotografie." Amsterdam loopt nog achter bij andere, kleinere regio's waar veel meer aan afscheidsfotografie wordt gedaan.

Boy Hazes hoopt op verandering, al voelt hij er niet voor om een keurmerk aan te vragen of zich aan te sluiten bij een collectief. "Waarom zou ik me door een ander laten beoordelen en geld betalen voor zo'n keurmerk, terwijl ik weet hoe het werkt en wat ik aflever? Dat nabestaanden en de uitvaartondernemers tevreden zijn, zegt mij voldoende. Waar het leven stopt, gaan mijn foto's verder."

MODERN IN MEMORIAM

Rouwdeskundige Daan Westerink zegt: "Je kunt afscheidsfotografie beschouwen als een in memoriam op eigentijdse wijze. Het heeft veel te maken met erkenning. Vaak beleven nabestaanden de uitvaart en het afscheid in een roes. Alles gaat heel snel. Ze hebben veel aan hun hoofd. Foto's geven je de mogelijkheid om alles nog eens rustig terug te kijken, het afscheid een plek in je geheugen te geven. Het is een erkenning."

"Je ziet dat dit juist bij het overlijden van baby's of kinderen vaak wordt gedaan. Vroeger werd een overleden kind verzwegen: 'Krijg maar gauw een nieuw kindje,' zei de pastoor. Gelukkig is die tijd voorbij. Met mooie foto's kunnen mensen aantonen dat het kindje een blijvende plek in het gezin heeft, dat het heeft bestaan en dat het verdriet er mag zijn."

"Beelden kunnen goed helpen bij die erkenning en bij de verwerking. Ik sta er positief tegenover, mits het goed gebeurt. De fotograaf moet contact maken met mensen in een situatie waarin zij op hun kwetsbaarst zijn. Dat vergt goede communicatieve vaardigheden en is meer dan scherp stellen en afdrukken."